

Pelaksanaan Amalan Pengajaran Guru Pendidikan Islam Sekolah Menerusi Kaedah Penyoalan Berdasarkan Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT)

Mohd Syaubari Othman & Ahmad Yunus Kassim

*Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim, Perak
syaubari@gmail.com & yunus@fsk.upsi.edu.my*

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti amalan pengajaran di kalangan guru Pendidikan Islam menerusi kaedah penyoalan berdasarkan Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT). Kajian secara kualitatif di Negeri Perak yang melibatkan temubual dan pemerhatian bersama dua guru pendidikan Islam. Kaedah penyoalan yang digunakan bersandarkan tiga tahap pengajaran iaitu permulaan, perkembangan dan penutup pengajaran menerusi aras soalan yang dikemukakan sama ada aras rendah, sederhana dan tinggi. Hasil temubual itu ditadbir urus dengan program N'vivo versi 7 untuk menghasilkan tema dan jadual matrik berkaitan amalan pengajaran berdasarkan kaedah penyoalan. Dapatan kajian menunjukkan terdapat pelbagai aras dalam soalan lisan yang diberikan oleh kedua-dua guru pendidikan Islam tersebut. Walau bagaimanapun terdapat perbezaan di dalam corak penggunaan aras soalan mengikut fasa permulaan, perkembangan dan penutup proses pengajaran. Kedua-dua guru menyedari kepentingan menggunakan soalan lisan pada aras rendah untuk mendapatkan maklumat berkaitan kefahaman pelajar terhadap isi dan konsep pelajaran yang telah diajar. Soalan lisan aras sederhana dan tinggi pula digunakan untuk menganalisis, menilai dan menjana idea terhadap isi kandungan pendidikan Islam dengan menggunakan pendekatan pemikiran secara kreatif dan kritis. Keseluruhan daripada kajian ini menunjukkan kepentingan untuk guru menggunakan soalan lisan aras sederhana dan tinggi di dalam membentuk dan menepati kehendak pengajaran yang berteraskan KBAT.

Kata kunci: *KBAT, kaedah penyoalan, amalan pengajaran*

ABSTRACT

This study aims to identify teaching practices among Islamic Education teachers through questioning methods based on Higher Order Thinking Skills (HOTS). A qualitative study in Perak involving interviews and observations with two teachers of Islamic education. Questioning methods used against three levels of teaching that is the beginning, the development and the closing level of teaching through questions whether the levels of low, medium and high. The results of the interview are governed by N'vivo program version 7 to produce a matrix table related themes and teaching practices based on questioning methods through the study of two teachers of Islamic education. The findings show that there are various levels in an oral question put by both the teacher of Islamic education. However there is a difference in the pattern of consumption level questions according to the initial phase, up to date and cover the teaching process. Both teachers recognize the importance of using an oral question at a low level to obtain information on the students' understanding of the content and concepts that have been taught a lesson. Question oral medium and high level is used to get information whether or not the student has mastered the skills of Islamic education. Therefore, an oral question submitted medium and high level after the two teachers teach the lesson content and concepts to their students.

Keyword: *HOTS, questioning methods, practice teaching*

Pengenalan

Menurut (Anderson,2002; Brookhart, 2012) menyatakan pelaksanaan pengajaran perlu menerusi asas kemahiran berfikir untuk membolehkan manusia melihat pelbagai perspektif bagi menyelesaikan masalah di dalam sesuatu situasi tertentu. Manakala (Onosko & Newmann, 1994), mentakrifkan KBAT sebagai penggunaan potensi minda untuk menangani cabaran baru khususnya pada proses pengajaran guru. Untuk itu, pengaplikasian KBAT ini memerlukan seseorang yang memahami, menterjemah, menganalisis, mentafsir dan memanipulasikan maklumat. Menurut pandangan (al-Qabisi, 1955) berfikir ialah fungsi akal yang memerhatikan tenaga supaya otak manusia dapat bekerja dan beroperasi. Untuk itu, salah satu kaedah di dalam menjana pemikiran KBAT ini adalah menerusi teknik penyoalan yang memerlukan kefahaman yang mendalam di kalangan guru dan pelajar (KPM, 2014).

Kepelbagaian di dalam teknik penyoalan merupakan keperluan di dalam melahirkan proses pengajaran dan pembelajaran (PdP) yang berkesan (Brookhart, 2012). Untuk itu pengaplikasian teknik penyoalan yang berkesan berkeupayaan mendorong dan merangsang pemikiran pelajar. Guru yang mempunyai kemahiran menyoal bukan sahaja berupaya mendorong dan merangsang pemikiran pelajar malah mampu meningkatkan keyakinan diri dan pelajarnya daripada bersifat pasif atau pendiam kepada pembelajaran yang lebih aktif. (Ashraf, 2014; Mohd Anuar, 2014).

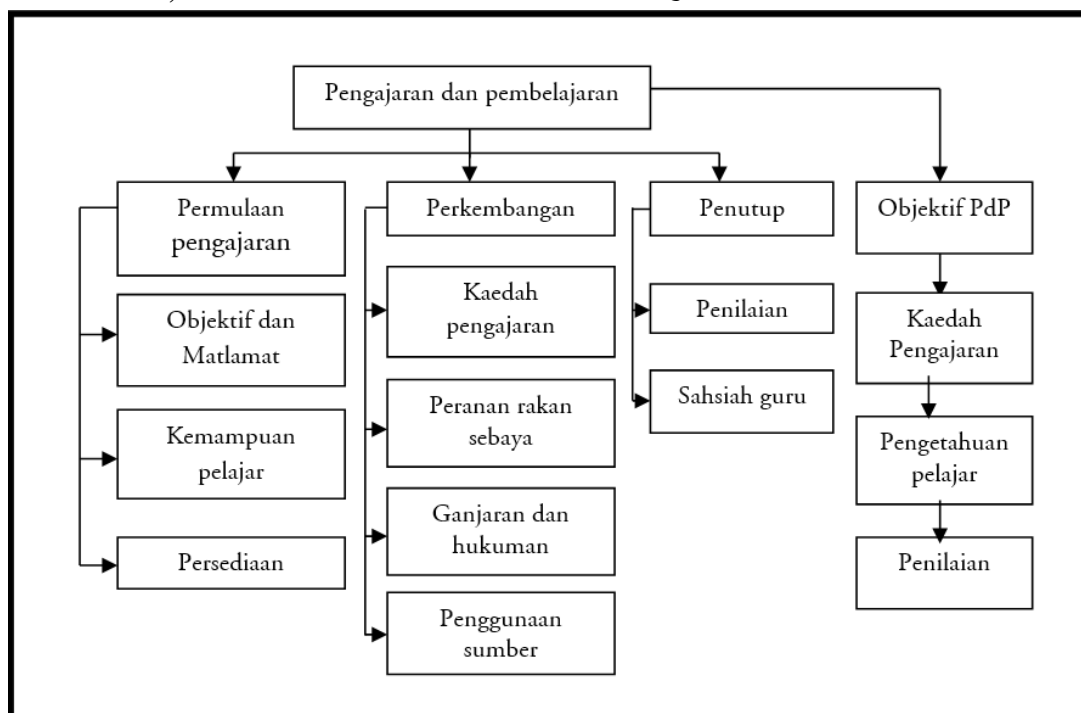
Penguasaan proses penyoalan secara menyeluruh adalah salah satu pendekatan yang di bahaskan sebagai teknik pengajaran berteraskan kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT). Pelaksanaan kaedah penyoalan ini di dalam PdP berkemampuan untuk merangsang daya pemikiran seseorang pelajar menerusi pelbagai bentuk pendekatan seperti penyoalan secara terus, penyoalan secara kumpulan, penyoalan proses dan penyoalan penilaian (Brookhart, 2012; Muhammad Sofwan & Roslinda, 2015).

Untuk itu, menerusi konteks kajian ini penganalisaan amalan penyoalan pengajaran guru ditentukan kepada tiga komponen iaitu permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran dengan setiap komponen di perincian bagaimana elemen penyoalan dapat dilaksanakan. Seterusnya di akhir kajian, perbincangan adalah berfokuskan kepada dapatan daripada penyelidikan dengan berfokuskan kepada sejauh mana pelaksanaan penyoalan yang berdasarkan KBAT dapat diaplikasi di kalangan guru pendidikan Islam.

AMALAN PENGAJARAN GURU BERSANDARKAN KONSEP PENYOALAN

Pembentukan amalan pengajaran ini dirumuskan berdasarkan teoritikal yang dibentuk daripada pandangan al-Qabisi dan Robert Glaser dengan merangkumi kajian-kajian terdahulu dan pandangan sarjana yang dikemukakan di dalam memastikan keberkesanan di dalam teknik penyoalan di dalam pengajaran, maka menerusi kajian ini pembahagiannya kepada tiga komponen utama iaitu permulaan pengajaran, perkembangan pengajaran dan penutup pengajaran yang telah ditetapkan bersandarkan kajian-kajian yang terdahulu (Al-Qabisi, 1955; Robert Glaser, 1983). Rajah 1.1 dan 1.2 menjelaskan kerangka teori menurut al-Qabisi dan Robert Glaser.

Rajah 2.11: Pelaksanaan PdP menurut al-Qabisi dan Robert Glaser

(Sumber : Al-Qabisi, 1955; Robert Glaser, 1983)

Permulaan Pengajaran

Permulaan pengajaran berdasarkan teori yang dibangunkan oleh Al-Qabisi dan Robert Glaser adalah merangkumi elemen perancangan pengajaran, objektif pengajaran dan pelaksanaan set induksi. Berdasarkan pandangan (Mohd Aderi et al, 2014) mencadangkan agar guru memilih pendekatan menyoal pada peringkat awal pengajaran yang berperanan mencetuskan kefahaman awal di kalangan pelajar malahan berkemampuan memberi impak kepada nilai penghayatan pelajar. Kaedah ini juga mampu membantu pelajar untuk memberi tumpuan, mengingat, mengekalkan ingatan dan mengaplikasikan dalam amalan seharian (Mohd Anuar, 2015). Berdasarkan dapatan (Bahagian Perancangan Dasar dan Penyelidikan, Kementerian Pendidikan Malaysia, 2010) strategi perancangan pengajaran adalah penting untuk membina dan mengukuhkan minat pelajar-pelajar terhadap pembelajaran melalui teknik soal jawab serta membimbing mereka supaya bersedia untuk meneruskannya secara sendiri. Perancangan yang baik memerlukan jalinan yang seiring dengan pembentukan objektif yang jelas, tepat dan menyeluruh.

Menerusi pandangan (al-Qabisi, 1955) menunjukkan ketegasan dengan meletakkan suatu kecuaiian kepada guru yang tidak meletakkan objektif yang rapi dalam tugas pengajaran. Untuk amalan pengajaran yang berkesan, guru pendidikan Islam seharusnya memilih objektif yang bersesuaian kerana tiada satu objektif yang bertepatan bagi seseorang pelajar di sebabkan beberapa faktor disebabkan wujudkan kepelbagaian tahap kognitif pelajar namun guru seharusnya menetapkan berdasarkan objektif yang berkeupayaan dicapai sekurang-kurangnya 80% pelajar di dalam PdP yang dilaksanakan (Syofia Ulfah, Zamri Mahamod & Jamaludin Badusah, 2013).

Objektif jelas dan menyeluruh menetapkan keperluan kaedah penyoalan perlu dihasilkan dengan kemampuan pelajar untuk memahami, menyusun, menstruktur, mengaplikasi dan mensintesis idea seperti bagaimana hendak keimanan kepada Allah, Rasul,

perkara-perkara sami'yat dan hari akhirat tersebut dalam kehidupan seharian (Ab. Halim Tamuri & Nik Mohd. Rahimi, 2011). Jalinan di antara perancangan dan objektif yang tepat akan menghasilkan permulaan pengajaran yang menarik menerusi pengklasifikasiannya sebagai pelaksanaan set induksi (Muhammad Sofwan Mahmud, Roslinda Rosli, 2015).

Pelaksanaan set induksi ialah satu kaedah memulakan pengajaran di mana kemahiran memulakan pengajaran amat penting kerana pada peringkat ini guru menyampaikan ideanya kepada pelajar dan menanamkan ke dalam fikiran pelajar bahan-bahan pengajaran yang hendak disampaikan (Rosnaini Sulaiman, Maimun Aziz & Mok Soon Sang, 2011). Pelaksanaan penyoalan ini juga bermatlamat menimbulkan minat, menggerakkan sikap pelajar untuk fokus di dalam proses PdP dan menghasilkan pengetahuan berkaitan tajuk yang akan di sampaikan menerusi konteks elemen yang terdapat di dalam KBAT iaitu menjana idea, menganalisis, menyelesaikan masalah dan menginterpretasikan kefahaman.

Perkembangan Pengajaran

Proses perkembangan pengajaran bersandarkan daripada teori daripada (Robert Glaser, 1983) dan (al-Qabisi, 1955) yang membahagikan perkembangan pengajaran kepada tiga elemen iaitu penyampaian isi pengajaran, pengayaan dan penggunaan bahan bantu mengajar. Proses perkembangan pengajaran ini perlu diselarikan dengan teknik penyoalan yang merangsang amalan kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT).

Proses perkembangan pengajaran merupakan komponen terpenting di dalam pengajaran yang menentukan hala tuju sama ada ianya ke arah keberkesanan atau kegagalan pengetahuan dan kefahaman untuk disampaikan. Menurut (Edward, 2008; Ashraf M. Zedan, 2014) terdapat tiga kaedah penyoalan di dalam mata pelajaran pendidikan Islam yang berkesan dan boleh diaplikasikan menerusi proses perkembangan pengajaran guru iaitu (i) penyoalan semasa pengajaran, guru perlu memberikan soalan dengan jelas dan bersesuaian dengan tahap umur pelajar (ii) guru memberi contoh bagaimana jawapan kepada persoalan yang dapat membentuk kefahaman berkaitan tajuk yang diajar (iii) guru membina soalan yang dapat mengaitkan jawapan yang akan diberikan menerusi amalan kehidupan pelajar tersebut.

Kesinambungan proses perkembangan ini, diteruskan menerusi pelaksanaan fasa penutup yang mengandungi elemen-elemen penyoalan yang berteraskan prinsip KBAT. Proses ini boleh dilaksanakan melalui aktiviti merumuskan isi pengajaran dan menilai kefahaman pelajar.

Penutup Pengajaran

Proses penutup pengajaran bersandarkan teori daripada (Robert Glaser, 1983) dan (al-Qabisi, 1955) yang membahagikan penutup pengajaran kepada dua elemen iaitu merumuskan isi pengajaran dan menilai kefahaman pelajar. Proses penutup pengajaran ini perlu diselarikan dengan teknik penyoalan yang merangsang amalan kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT).

Pada peringkat penutup pengajaran, pendekatan penyoalan dapat membantu pelajar berfikir secara kritis dengan memberi fokus secara eksplisit terhadap proses pemikiran. Semasa soalan yang teratur dan berstruktur, pelajar akan memperlakukan proses pemikiran mereka dan meneliti proses tersebut berasaskan keseluruhan kandungan pengajaran yang telah disampaikan (Robert Glaser, 1983; Zamri Mahmud et al, 2015). Penyoalan yang berfikir dan teratur di dalam kelas berupaya mencapai matlamat akhir pengajaran dan pembelajaran (PdP). Secara keseluruhannya, kaedah penutup pengajaran yang bersandarkan amalan inkuiri dan

penyoalan mampu mendorong penghasilan pembelajaran secara aktif dan berpusatkan pelajar. Oleh itu penutup pengajaran yang berkesan akan membantu pelajar membina pengetahuan, membentuk kemahiran menyelesaikan masalah dan meningkatkan ingatan pengetahuan di dalam jangka masa panjang.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif dan dilaksanakan secara kaedah kajian kes. Kaedah ini dipilih berdasarkan kepada kefahaman bahawa dapatan kajian yang diperolehi akan lebih jelas dan tepat bersandarkan proses pengaplikasian teknik penyoalan di dalam kelas (Yin, 2003). Untuk memperolehi maklumat secara terus dari peserta kajian, penentuan kajian lapangan menggunakan teknik analisis pemerhatian dan temubual dilaksanakan. Teknik pemerhatian yang digunakan adalah untuk mendapat maklumat secara mendalam berkaitan dengan tempat kajian, aktiviti dan ahli di tempat kajian serta makna kepada perkara yang diperhatikan dari perspektif peserta kajian (Patton, 1990; Johnson & Christensen, 2000). Pengkaji tidak akan melibatkan secara sepenuhnya di dalam semua aktiviti di dalam kelas supaya mendapat gambaran yang sebenar. Hal ini juga penting agar guru peserta kajian tidak terganggu dari segi profesionalisme dan amalan pengajaran sebagai seorang guru (Marohaini, 2004).

Data yang diperolehi semasa pemerhatian diperkukuhkan melalui temu bual. Daripada temu bual, segala maklumat yang kurang jelas dan sukar didapati akan diperolehi. Ini kerana soalan yang dikemukakan semasa temu bual ialah soalan susulan untuk mencungkil penjelasan lanjut daripada peserta kajian tentang perlakuan yang ditunjukkan. Selain itu melalui temu bual pengkaji akan mendapat gambaran yang lebih mendalam tentang apa yang sebenarnya dialami dan difikirkan peserta kajian. Ini jelas kerana menurut (Patton, 1990; Yin, 2003), temu bual kualitatif membenarkan pengkaji untuk mencungkil maklumat secara mendalam dari peserta kajian dan untuk memperolehi kefahaman mengenai sesuatu perkara dari sudut perspektif peserta kajian.

Dua orang peserta kajian dipilih berdasarkan kriteria yang ketat. Justifikasi kriteria yang ditetapkan ialah pengalaman mengajar subjek pendidikan Islam melebihi sepuluh tahun bersandarkan beberapa kajian lepas yang mempunyai kesamaan dari aspek konsep dengan kajian ini. Selain itu, penetapan guru di pilih adalah terdiri daripada guru yang mengajar sepenuhnya mata pelajaran pendidikan Islam. Bagi justifikasi kenapa peserta-peserta ini dipilih adalah berdasarkan kepada kemampuan peserta untuk membekalkan maklumat yang diperlukan dan disyorkan oleh Jabatan Pendidikan Perak disebabkan keterlibatan sebagai guru sumber pendidikan Islam negeri.

Bagi proses penganalisan data, data telah di analisis melalui dua peringkat iaitu semasa kajian lapangan dan analisis kandungan selepas selesai kajian lapangan. Seterusnya proses penganalisan data menerusi pemerhatian dan temu bual dilaksanakan menggunakan nvivo versi 8, di sini penyelidik dapat menentukan domain, tema, subtema. Kesemua tema ini menunjukkan konsisten di antara setiap peserta dan ditetapkan sebagai interpretasi data yang merupakan dapatan bagi kajian ini (Creswell, 2012).

Bagi penentuan kesahan dan kebolehpercayaan, pendekatan triangulasi antara setiap unit digunakan di dalam penyimpulan dan pengumpulan data melibatkan sembilan kali pemerhatian dan temu bual, pengesahan peserta kajian, nota lapangan dan memo serta etika

kerja. Dapatan kajian ini bersifat komprehensif, holistik dan deskriptif (Othman, 2007; Creswell, 2012) tetapi ia tidak boleh digeneralisasikan kepada konteks, peserta dan tempat kajian yang lain di sebabkan pendekatan kualitatif yang digunakan.

DAPATAN KAJIAN

Dapatan kajian yang dibentangkan ialah data yang diperolehi daripada kajian kes dua orang guru peserta kajian dan dibentangkan mengikut setiap peserta kajian iaitu Guru A (peserta kajian 1) dan Guru B (peserta kajian 2). Analisis dapatan kajian tidak membandingkan antara Guru A dan Guru B tetapi mengabungkan kedua-dua analisis data untuk memperkayakan kefahaman atas tujuan memahami fenomena kajian dengan lebih mendalam. Latar belakang guru peserta kajian dibincangkan terlebih dahulu sebelum membuat pembentangan analisis data dan perbincangan berkaitan aras penyoalan di dalam pengajaran.

Latar Belakang Guru

Guru A berkelulusan Sarjana Muda Syariah, mendapat pendidikan iktisas Diploma pendidikan dari Institut Pendidikan Guru Pulau Pinang dan mempunyai pengalaman mengajar pendidikan Islam selama tiga belas tahun. Guru A pernah menyandang jawatan sebagai Ketua Panitia Pendidikan Islam selama tiga tahun disekolah tempat beliau bertugas. Guru B merupakan salah seorang Guru Cemerlang dan pernah menyandang jawatan Ketua Panitia Pendidikan Islam di sekolah tempat beliau bertugas. Guru B berkelulusan Sarjana Kurikulum dan Pengajaran, mendapat pendidikan iktisas dari Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya dan mempunyai pengalaman mengajar subjek Pendidikan Islam selama dua belas tahun. Subjek Pendidikan Islam merupakan opsyen semasa mengikuti Diploma Pendidikan bagi kedua-dua guru ini.

Permulaan Pengajaran

Pada peringkat permulaan pengajaran, kedua-dua guru menyoal soalan aras rendah pada tahap pengetahuan dan kefahaman sahaja. Guru A hanya mengemukakan beberapa soalan berkaitan pembelajaran lepas dengan tujuan meminta pelajar mengaitkan apa yang telah dipelajari dengan tajuk pengajaran semasa yang akan dipelajari mereka. Namun bagi guru B agak aktif menyoal pelajar pada peringkat permulaan proses pengajaran dan adakalanya memanggil nama pelajar untuk menjawab soalan-soalan tersebut.

Guru B lebih gemar menyelitkan soalan di awal pengajaran semasa pelaksanaan set induksi untuk menyampaikan tajuk dan menetapkan objektif pengajaran. Setiap siri soalan tahap pengetahuan dan kefahaman yang beliau dikemukakan hanya memerlukan fakta ringkas berkaitan konsep dan isi pelajaran lepas. Semasa pemerhatian, ada ketikanya Guru B menyoal sehingga sembilan soalan di peringkat permulaan pengajaran. Soalan dikemukakan secara berhemah sehingga pelajar menyebut tajuk pelajaran yang akan mereka pelajari. Sebagai contoh, semasa peringkat permulaan pengajaran tajuk keimanan kepada Allah, guru B akan menggunakan rajah yang ditampal di papan putih dan menyoal kepada pelajar,

“apa matlamat kamu belajar di tahun lima ini?”, “ini apa kaitan kewujudan alam dengan beriman kepada Allah?”, “cuba kamu lihat di luar kelas?”, “apa yang kamu nampak?”, ini apa?”, “selain pokok-pokok yang nampak ni, apa lagi yang kamu nampak berkaitan ciptaan Allah? jadi kamu rasa2 apa tajuk yang ustaz nak ajar pada hari ni?”

Bagi penetapan objektif dan perancangan pengajaran, guru A dan guru B di dapati menulis di dalam buku rancangan pengajaran harian (rph) berdasarkan analisis dokumen yang dilaksanakan. Penetapan objektif ini adalah disumberkan kepada sukatan yang telah ditetapkan

oleh bahagian pembangunan kurikulum (KPM). Ini menyebabkan setiap guru mestikan menetapkan objektif yang sama dan berasaskan kurikulum yang mengintergrasikan KBAT. Keseluruhan dapatan tema permulaan ini dapat dijelaskan menerusi jadual 4.1

Jadual 4.1: Tema amalan penyoalan permulaan

Amalan penyoalan permulaan berdasarkan KBAT		Kekerapan	
Tema dan Kod	Sub Tema dan Kod	PK01	PK02
Penetapan objektif pengajaran dan pelaksanaan set induksi	Penyoalan dimulakan dengan menggunakan aras yang rendah	/	/
	Penyoalan dilaksanakan secara berperingkat daripada yang mudah sehingga kepada yang sukar	/	/
	Penyoalan dilakukan berdasarkan sukatan KBAT yang ditetapkan oleh KPM	/	/
	Penyoalan digunakan untuk membentuk gambaran awal isi kandungan yang akan di ajar		/

Perkembangan Pengajaran

Semasa tahap perkembangan pengajaran, kedua-dua guru aktif mengemukakan soalan lisan aras rendah, sederhana dan tinggi. Guru A menjelaskan

“Mula-mula saya bagi soalan pengetahuan. Lepas tu kefahaman. Bila dah faham pindah buat aplikasi. Saya gubal soalan dari tahap mudah ketahap susah”.

Guru B juga mengaku,

“Tengok, kalau misalnya pengenalan bagi aras pengetahuan dulu. Kalau pertengahan aras tinggi, ikut tajuk. Kalau kemahiran dalam pendidikan Islam selalu bagi aras kefahaman dan aplikasi la. Kalau bagi tafsir peta minda, gambar dan gambarajah memang boleh capai aras sintesis, analisis dan penilaian”.

Adakalanya siri soalan yang dikemukakan bersifat latih tubi sehingga membentuk dialog antara guru dan pelajar. Hal ini terjadi apabila kedua-dua guru mengemukakan soalan secara kerap di pertengahan proses pengajaran dan pembelajaran. Adakalanya, soalan dikemukakan tertumpu kepada pelajar yang dapat memberi respon dengan tepat. Malahan penyoalan lisan ini di dalam fasa pertengahan dijadikan medium untuk menyampaikan isi dan konsep pelajaran. Kedua-dua guru menggunakan soalan aras rendah untuk menyokong aktiviti pengajaran di dalam menyampaikan isi dan konsep pelajaran. Umpamanya Guru B, semasa mengajar tajuk “Beriman kepada Allah”, beliau memulakan dengan menggunakan aras soalan rendah

“Apakah maksud beriman kepada Allah? Apakah dalil kewujudan Allah”. Guru B pula semasa mengajar tajuk beriman kepada Allah menggunakan aras pertengahan untuk memperkenalkan konsep keimanan kepada Allah “Setiap hari kita dikehendaki solat, jadi kenapa kita perlu solat? berapa ramai daripada kamu semua yang dapat bersolat cukup lima waktu pada semalam?”

Kebiasaan soalan beraras rendah ini menjadi pendahulu kepada soalan-soalan lain untuk mendapatkan maklumat status pembelajaran semasa pelajar. Apabila pelajar berjaya menjawab soalan aras rendah kedua-dua guru mula menaikkan aras soalan kepada peringkat yang lebih tinggi. Soalan aras rendah, sederhana dan tinggi dikemukakan berselang-seli dalam satu siri soalan. Guru A mencampur beberapa soalan aras rendah, sederhana dan aras tinggi dalam satu siri soalan semasa mengajar pelajar menghubungkan ciri fizikal dengan konsep keimanan kepada Allah.

“Apa dia ciri fizikal kejadian bumi?”, “Apa dia ciri fizikal bumi, ada apa kaitan fizikal bumi dengan tanda kekuasaan Allah?, Bagaimana kita sebagai manusia perlu mentaati perintah Allah?”

Menerusi sesi pengajaran yang lain, Guru B memberikan soalan aras tinggi dan rendah secara berselang-seli semasa menyoal hubungkait konsep beriman kepada Allah dengan tanda kekuasaan Allah. “Cuba fikir, ada tak pokok an tumbuhan di kawasan kamu?”, apakah bukti kejadian alam ini menandakan kekuasaan Allah?, apakah yang perlu dilakukan sebagai tanda kita beriman kepada Allah?

Apa maksud beriman kepada Allah?”, “Imam macam mana diperlihatkan?”, “tukar kepada amalan seharian?”, “apa tanda seseorang itu telah beriman kepada Allah?”, “tengok kawasan alam, mesti ada yang menciptanya?”, amalan apa yang perlu dijalankan sebagai memahami konsep keimanan kepada Allah?”.

Pada sesi pengajaran lain, Guru A memberikan soalan aras tinggi dan rendah secara berselang-seli semasa menyoal hubungkait ciri alam ini dan kaitan keperluan manusia untuk menghayati penciptaan Allah ini sepenuhnya. Tujuan dilakukan pendekatan bagi mengelakkan pelajar terkeliru seterusnya tidak memahami isi kandungan pengajaran yang disampaikan.

Apa yang menarik di peringkat perkembangan pengajaran ini soalan lisan digunakan oleh kedua-dua guru untuk menyokong aktiviti pentaksiran yang lain iaitu seatwork dan latihan. Guru A mengemukakan soalan aras sederhana iaitu aplikasi untuk melancarkan aktiviti latihan mengukur kecenderungan pelajar dan sebagai panduan sehingga pelajar mendapat jawapan yang tepat. Dengan berpandukan gambarajah yang dilukis di papan putih beliau menyoal,

Apakah hubungan setiap rukun Iman,?, Apakah cara kita menyatakan kita memahami iman kepada Allah, Apakah balasan yang akan diperolehi bagi orang yang beriman kepada Allah?

Selain itu “Guru A”, ketika memberi arahan kepada pelajar menerusi rajah yang dilukis di papan hitam semasa membuat aktiviti berkaitan Rukun Iman dan bertanya, “ha, tengok sini kaitan di antara setiap rukun iman tersebut” murid-murid, jadi bagaimana rukun iman dapat membentuk penghayatan agama kita?

Keseluruhannya, pelaksanaan penyoalan yang berteraskan KBAT ini dapat memandu pelajar untuk lebih berfikiran terbuka, mempelbagaikan idea dan membentuk perwatakan yang lebih bersifat penghayatan. Dapatan adalah seperti di dalam jadual 4.2

Jadual 4.2: Tema amalan penyoalan perkembangan

Amalan penyoalan perkembangan berdasarkan KBAT		Kekerapan	
Tema dan Kod	Sub Tema dan Kod	PK01	PK02
Penyampaian isi pengajaran dan penggunaan sumber pendidikan	Penyoalan dilaksanakan menerusi konteks situasi semasa	/	/
	Penyoalan dilaksanakan bersifat pengamalan seharian yang dilakukan oleh pelajar		/
	Isi kandungan soalan berfokuskan untuk pelajar berfikir dalam memberikan jawapan	/	/
	Kepelbagaian tahap tingkatan soalan daripada yang mudah kepada yang sukar	/	

Penutup pengajaran

Pada peringkat penutup, Guru B kelihatan tidak aktif mengemukakan soalan. Beliau sekadar bertanya soalan aras rendah untuk memastikan pelajar memahami dan menguasai pembelajaran dan memerlukan jawapan sekadar ya serta tidak. Manakala guru A masih aktif mengemukakan soalan sehingga pelajar membuat rumusan isi dan konsep pelajaran yang telah mereka pelajari. Beliau masih mengemukakan soalan campuran aras rendah dan tinggi. Ini kerana ada antara soalnya beliau, meminta pelajar membuat penilaian terhadap isu berkaitan isi dan konsep pelajaran yang telah diajar. Umpamanya dengan menggunakan peta minda, beliau menyoal “apakah yang akan terjadi pada manusia yang tidak mensyukuri dan beriman dengan sepenuhnya kepada Allah? perlukah semua manusia mengetahui kepentingan beriman ini kepada Allah” Keseluruhan dapatan tema penutup ini dapat dijelaskan menerusi jadual 4.3

Jadual 4.3: Tema amalan penyoalan penutup

Amalan penyoalan penutup berdasarkan KBAT		Kekerapan	
Tema dan Kod	Sub Tema dan Kod	PK01	PK02
Menilai kefahaman pelajar dan merumuskan isi pengajaran	Penyoalan semasa penutup dilaksanakan menerusi konteks situasi semasa	/	
	Penyoalan dilaksanakan untuk menilai pencapaian pelajar		/
	Isi kandungan soalan berfokuskan untuk pelajar berfikir bagi merumuskan isi pengajaran	/	/
	Kepelbagaian tahap tingkatan soalan daripada yang mudah kepada yang sukar	/	/

PERBINCANGAN DAPATAN KAJIAN

Berdasarkan dapatan yang diperolehi, kedua-dua guru menunjukkan amalan penggunaan pelbagai aras di dalam penyoalan lisan semasa mengendalikan pentaksiran formatif. Ini bermakna kedua-dua guru percaya bahawa penggunaan pelbagai aras soalan menjadikan proses pengajaran mereka lebih menarik dan mampu meningkatkan pembelajaran pelajar (Ab Halim, 2011; Zamri Mahmud et al, 2015). Amalan kedua-dua guru di dalam penggunaan soalan lisan pelbagai aras menunjukkan corak tertentu iaitu rendah, sederhana dan tinggi serta menunjukkan kefahaman berkaitan kepentingan penggunaannya berdasarkan keperluan pelajar dan objektif pembelajaran. Ini kerana soalan lisan dimulakan dengan aras rendah semasa permulaan sesi pengajaran dan diikuti soalan lisan aras sederhana dan tinggi semasa pertengahan dan penutup pengajaran. Aras soalan rendah dijadikan panduan memulakan aktiviti pengajaran (Brookhart, 2012; Ashraf, 2014).

Begitu juga soalan aras rendah digunakan oleh kedua-dua guru untuk melihat status kefahaman pelajar terhadap konsep dan isi pelajaran yang diajar kepada pelajar. Selain itu guru juga mengaitkan konsep dan isi pelajaran lepas dengan konsep dan isi pelajaran semasa supaya pelajar boleh membuat perkaitan terutama di dalam subtajuk kemahiran pendidikan Islam. Soalan aras rendah di kemukakan semasa guru menyampaikan konsep dan isi pelajaran dengan matlamat untuk mendapatkan maklumat status kefahaman pelajar supaya guru boleh mengubahsuai pengajaran mengikut keperluan pelajar dan memberi maklum balas serta merta sekiranya berlaku salah faham berkaitan konsep dan isi pelajaran.

Aras soalan sederhana digunakan oleh guru bagi mendapat maklumat tentang status pembelajaran dan dikemukakan selepas mereka mengajar konsep. Aras soalan ini di kemukakan

untuk memastikan pelajar telah menguasai konsep dan isi pelajaran sehingga membolehkan mereka mengaplikasikannya di dalam situasi berlainan. Bagi peringkat bahagian kemahiran mengenai pendidikan Islam, soalan lisan aras sederhana seperti aras aplikasi memberi kelebihan untuk pelajar meningkatkan kemahiran pendidikan Islam seperti menyatakan definisi beriman kepada Allah, menyatakan konsep beriman, mengira bagaimana konsep keimanan dapat dihayati oleh pelajar. Soalan aras aplikasi adalah bertepatan dengan objektif pembelajaran iaitu pelajar berkemahiran menyatakan sesuatu bersandarkan situasi yang berlainan.

Bagi soalan aras analisis, ianya digunakan untuk mendapatkan maklumat terhadap keupayaan pelajar di dalam membuat perkaitan di antara konsep dan isi pelajaran. Umpamanya dalam subtopik hubungan Qada' dan Qadar dengan perlakuan manusia, kedua-dua guru menggabungkan konsep keimanan berkaitan Qada dan Qadar dan perlakuan manusia. Kedua-dua guru menggunakan soalan lisan aras tinggi untuk mengalakkan pelajar di dalam kelas untuk berfikir (Mohd Anuar et al, 2014; Mohd Aderi et al, 2014). Ini kerana aras soalan sederhana dan tinggi sesuai untuk digunakan bagi kumpulan pelajar pelbagai kebolehan. Soalan penilaian kebiasaannya digunakan untuk mendapat maklumat keupayaan pelajar menggunakan konsep dan isi pelajaran bagi mentafsir peta minda, carta, graf, rajah dan gambarajah.

Walaupun penggunaan soalan melibatkan pelbagai aras namun kedua-dua mereka lebih banyak memberi tumpuan kepada soalan aras sederhana dan aras tinggi iaitu aplikasi, analisis dan penilaian. Soalan aras rendah pula sering dikemukakan terlebih dahulu di ikuti soalan aras sederhana dan tinggi. Soalan aras sederhana dan tinggi memerlukan jawapan pendek sekiranya berkaitan fakta atau isi pelajaran manakala jawapan yang lebih panjang diperlukan apabila membuat penjelasan lebih terperinci. Soalan aras tinggi lebih terbuka dan kedua-dua guru gemar mengemukakan soalan autentik berdasarkan persekitaran fizikal, konsep dan budaya setempat. Mereka juga bijak menggunakan persekitaran fizikal, konsep dan budaya setempat untuk menggalakkan pelajar berfikir pada aras tinggi melalui perkaitan di antara teori dan praktikal.

Ini kerana soalan yang bersifat pelbagai membolehkan pelajar berfikir, membuat perkaitan secara kritikal, mengapikasi, menganalisis, mensintesis dan menilai. Ia kelihatan agak mudah diaplikasikan kerana soalan ini sangat rapat dengan pemikiran pelajar. Guru A bertindak melontarkan soalan aras tinggi dengan suara lebih lantang dan tegas. Apabila menerima respon daripada pelajar sama ada jawapan salah atau betul, beliau bertindak memberikan maklum balas berkaitan soalan yang dilontarkan. Beliau memberi maklum balas kepada soalan-soalan aras tinggi yang dikemukakan.

Guru B juga bertindak sedemikian, Cuma beliau selalu memberikan beberapa maklumat tambahan untuk pelajar memikirkan jawapan yang tepat. Kedua-dua guru juga menggunakan bahan bantu mengajar terutama gambar rajah yang dilukis di atas papan putih untuk membantu mengemukakan soalan lisan secara lebih berkesan. Malahan bagi subtopik tertentu guru menggunakan bahan bantu mengajar seperti kad imbasan, carta dan tayangan gambar untuk membantu melancarkan lagi aktiviti soal jawab lisan.

Secara keseluruhannya, pengaplikasian kaedah penyoalan berteraskan konsep KBAT di kalangan guru sememangnya wujud, cuma ia tidak distrukturkan di dalam keadaan yang tersusun mengikut aras rendah, sederhana dan tinggi. Selain itu, penambahbaikan dari aspek pengetahuan dan kemahiran untuk menghasilkan soalan mengandungi elemen KBAT juga perlu dilakukan oleh guru agar komposisi isi soalan tidak akan terpisah. Menerusi kajian ini

juga menunjukkan pendekatan penyediaan yang dilakukan oleh guru lebih membentuk kefahaman pelajar menerusi penglibatan pelajar sama ada secara menjawab soalan, menginterpretasi soalan, menganalisis soalan dan menghuraikan soalan yang dikemukakan. Bagi penglibatan pelajar menerusi amalan penyediaan ini menunjukkan pola kefahaman pelajar lebih tertumpu kepada penggunaan pendekatan penerangan, permainan dan kontekstual yang dilaksanakan oleh guru

RUMUSAN

Keseluruhan kajian ini menggambarkan sememangnya terdapat amalan KBAT di dalam pendekatan penyediaan di dalam amalan pengajaran guru. Kepelbagaian aras penyediaan ini disertakan dengan kandungannya yang menepati aras pemikiran tahap tinggi mampu mencetuskan elemen pemikiran dan cetusan yang berstruktur dan berkualiti seterusnya menghasilkan kejelasan kefahaman kepada pelajar mengenai sesuatu isu. Untuk itu, penggunaan penyediaan ini berupaya memperdalamkan kefahaman pelajar dan mengupayakan pelajar untuk memahami seterusnya mengaplikasikannya

RUJUKAN

- Ab. Halim Tamuri dan Nik Mohd. Rahimi Nik Yusoff, (2011). *Kaedah Pengajaran dan Pembelajaran Pendidikan Islam*. Kuala Lumpur: Percetakan Watan Sdn. Bhd.
- Al-Qabisi, Abu Hassan Ali Muhammad Khalaf. (1955). *Al-risalah al-mufassalah lilahwal al-muta'alimin wa ahkam wa muta'alimin*. Kaherah ;Dar Ehya' al-Kutub al-Arabiyyah.
- Ashraf M.Zedan. (2015). *An innovative Teaching Method in Islamic Studies: the Use of PowerPoint in University of Malaya as Case Study*. Procedia - Social and Behavioral Sciences 182, 543 – 549.
- Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan. (2010). Pendidikan di Malaysia. Putrajaya ; Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Brookhart, S. M. (2012). *Expanding Views About Formative Classroom Assessment: A Review of the Literature*, dalam McMillan J. H (eds). *Formative Classroom Assessment: Theory into Practice*. New York. Teachers College Press. 43–62.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational Research : Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Edisi ke-4. Boston; Pearson Education In.
- Edward de Bono (2008). *Frames For Thinking About Information. Thinking In Teachers And Students: Diverse Perspectives*. Forth Worth: Harcourt Brace College Publishers.
- Mohd Anuar Mamat. (2014). *Teknik Soal-Jawab Dalam Pengajaran Imam Abu Hanifah (M.150H/767M): Suatu Analisis Terhadap Kitab AL-'ALIM WA AL-MUTA'ALLIM*. The Online Journal Of Islamic Education Special Issue.
- Mohd Aderi Che Noh, Mohd Fuad Othman, Maimun Aqsha Lubis. (2014). *Pengajaran Berkesan Berasaskan Kaedah Kontekstual dalam Pendidikan Islam*. Prosiding. Wacana Pendidikan Islam Peringkat Kebangsaan Siri Ke-10 (WPI10).
- Muhammad Sofwan Mahmud, Roslinda Rosli. (2015). *Penyediaan Lisan dalam Pengajaran dan Pembelajaran Matematik: Kajian Kes Dua Orang Guru Sekolah Rendah*. Prosiding Seminar Kebangsaan Pendidikan Negara Kali Ke-5.
- Onosko, J. J, & Newmann, F. M. (1994). *Creating More Thoughtful Learning Environment*. in Mangieri, J. & Blocks, C. C. (Eds.). *Creating Powerful*.
- Robert Glaser. (1983). *Cognitive and motivational aspects of instruction: selected International Congress papers*. Amsterdam: Elsevier.

- Yin, R. K. 2003. *Case Study Research: Design and Methods*. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Johnson & Christensen, & Johnson, R. B., & Christensen, L. B. (2000). *Educational research: Quantitative and qualitative approaches*. Boston: Allyn and Bacon.
- Patton, (1990). *Qualitative evaluation and research method*. Thousand, Osaka, CA: Sage.
- Marohaini, (2004). *Penyelidikan kualitatif: Pengalaman Kerja Kajian Lapangan*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Othman Lebar. (2007). *Penyelidikan kualitatif, pengenalan kepada teori dan metod*. Tanjung Malim : Penerbitan Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Rosnaini Sulaiman, Maimun Aziz & Mok Soon Sang. (2011). *Kemahiran berfikir*. Puchong, Selangor ; Penerbitan Multimedia.
- Syofia Ulfah, Zamri Mahamod & Jamaludin Badusah. (2013). *Kemahiran Komunikasi Interpersonal Ekspresif: Mencipta Guru Bahasa Indonesia Yang Penyayang*. Journal Of Language Studies 13(1): 139-154.
- Zamri Mahmud, Umi Nadiha Mohd Nor, Wan Muna Ruzanna Wan Mohammad. (2015). *Penerapan Kemahiran Generik Dalam Pengajaran Guru Bahasa Melayu Sekolah Menengah*. Prosiding ASEAN Comparative Education Research Conference.